

PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. február 16.

**TÖRTÉNELEM
PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA
EMELT SZINT**

**JAVÍTÁSI – ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

2019. február 16.

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ**

Fenti chatbotkód használati útmutató: messengerben koppints bal fent a fejed ikonjára, majd a messenger kódodra, ezután a kód beolvasása gombra! Beszéljess Bettivel, a chatbottal és találd hozzád illő jól fizető munkát! (m.me/diakmunka)

1. A feladat a görög filozófiával kapcsolatos.

a) Minden helyesen beírt betűért (0,5 pont)

Filozófus neve	Kapcsolódó állítások és/vagy forrásrészletek betűjelei
Arisztotelész	A), D)
Platón	B), C), E)

b) Kapcsolódó filozófiai irányzat: **skolasztika** (elfogadható még: tomizmus) (0,5 pont)

Az irányzat célja a görög filozófus neve: Bizonyítani Isten létét és a keresztény hitelveket/ összeegyeztetni Arisztotelész filozófiáját a Szentírással/ feloldani a görög filozófia és a kereszténység közti esetleges ellentmondásokat (Más, hasonló tartalmú válasz is elfogadható) (0,5 pont)

2. A feladat a Frank Birodalom történetének főbb állomásaihoz kapcsolódik.

a) Meroving, majordomus/maiordomus (elemenként 0,5 pont,)

b) A táblázat megoldásai alább (helyesen kitöltött cellánként 0,5 pont)

Hiba	Javítás
Károly az elfoglalt területek egy részét a Pápának adta	Kis Pipin
bevonult Firenzébe	bevonult Rómába
Meroving reneszánsz	Karoling reneszánsz

3. A feladat a kalandozó magyarságra vonatkozik.

a) A kalandozó hadjáratok elsődleges célja a **zsákmányszerzés** volt. (Bármilyen hasonló válasz is elfogadható) (0,5 pont)

b) Rajtaütésszerű támadás, reflexív (elemenként 0,5 pont)

c) Augsburg, 955 (elemenként 0,5 pont)

d) Német-római Császárság/Német-római Birodalom vagy Magyar Királyság (0,5 pont)

4. A feladat Luxemburgi Zsigmond törökök elleni harcaival kapcsolatos kapcsolódik.

a) csata: I. rigómezei csata (0,5 pont)

Az I. rigómezei csata elvesztésének következtében a terület I. Bajazid vazallus államává vált. Egyre közelebb került az Oszmán Birodalom Nyugat-Európához, veszélyt jelentve ezzel a Német-római Császárságra. *(Bármilyen hasonló válasz elfogadható, amely tartalmazza csata elvesztése utáni erősödő török fenyegetettséget Nyugat-Európára nézve.) (1 pont)*

b) Nikápolyi csata (0,5 pont)

c) Ankarai csata, 1402 (elemenként 0,5 pont)

d) Nándorfehérvár, Galambóc, Szörény (Orsova), Szabács, Szrebrenik, Bajna Luka, Jajca, Knin, Klissza-Szkardona *(Bármelyik vár vagy város neve elfogadható, mely része volt a végvárrendszernek). (elemenként 0,5 pont)*

A végvárrendszer kiépítésének kulcsszerepe volt a törökök elleni harcban, a déli határ megerősítésével kívánta Zsigmond megvédeni Európát a török támadásoktól. *(Hasonló válasz elfogadható, amennyiben tartalmazza a törökök elleni védelem fontosságát.) (1 pont)*

5. A feladat a kora újkori történelemmel kapcsolatos.

a) XIV. Lajos (0,5 pont)

b) merkantilizmus (0,5 pont)

c) aktív külkereskedelem, védővám, nyersanyagot importálnak, készterméket exportálnak; *Indoklás: Így a nemesfém bennmarad az országban, bevételt a manufaktúrák fejlesztésére tudják fordítani. (más hasonló válaszok is elfogadhatóak) (elemenként 0,5 pont, indoklásért 1 pont))*

d) abszolutizmus (0,5 pont)

e) A rendi dualizmus idején a rendek és a király együtt kormányoztak, míg az abszolutizmus ideje alatt az uralkodó a rendek bevonása nélkül, teljhatalommal uralkodott. *(Bármilyen hasonló válasz elfogadható) (1 pont)*

6. A feladat Zrínyi Miklós tevékenységeivel kapcsolatos

a) Zrínyi szerint a Habsburg és magyar érdekek különböznek, így a magyarság egységét, politikai és katonai önállóságát kell megerősíteni. A sikeres török elleni fellépés érdekében önálló nemzeti hadsereg kiállítása szükséges. *(Más, Zrínyi Miklós törökellenes terveire vonatkozó válasz elfogadható) (1 pont)*

Aláhúzendő rész: az mi nemes szabadságunk az ég alatt sohun nincs, hanem Pannoniában, (0,5 pont)

b) Vasvári béke (1664) (0,5 pont)

c) A szentgotthárdi győzelem ellenére, a császári csapatok kedvezőtlen feltételekkel kötöttek békét a törökkel, mivel ellenséges kézen hagyta a stratégiai fontos magyar várakat (Érsekújvár, Nógrád, Várad), melyeket 1660-1664 között vesztek el Köprülü Ahmed vezette hadjárat során. / A török feletti győzelem ellenére, a Habsburgok békét kötöttek, és nem folytatták a hadjáratot, mivel csak nyugati külpolitikájukra összpontosítottak. Így a török kiűzésére még évtizedekig várni kellett. *(Bármilyen hasonló tartalmú válasz elfogadható) (1 pont)*

7. A feladat a Rákóczi-szabadságharchoz kapcsolódik

a) (elemenként 0,5 pont)

Állítások	IGAZ	HAMIS
1704-es höchstadi csatát követően a spanyol örökösödési háború és a magyar szabadságharc hadszínterei összekapcsolódtak.		X
A höchstadi csatát a Habsburgok nyerték a franciák ellen, emiatt a magyar szabadságharc győzelmi esélyei javultak.		X
XIV. Lajos pénzügyi segítyt küldött Rákóczinak, és nyíltan elismerte őt katonai szövetségeseének.		X
Tényleges katonai segítséget a Francia Királyságon kívül csak I. Péter orosz cár küldött a magyar csapatoknak.		X

b) A határozat a Habsburg-ház trónfosztásáról szól. A külpolitikai mozgástér bővülését várták. (más, hasonló tartalmú válasz is elfogadható) (elemenként 0,5 pont)

c) Az, hogy a Habsburgoknak hatalmas szerepük volt a török kiűzésében. (más, hasonló tartalmú válasz is elfogadható) (1 pont)

8. A feladat az ipari forradalmakkal kapcsolatos.

a) Minden helyesen beírt betűért 0,5 pont, összesen max 2,5 pont

Állítás	Forrás betűjele
I. ipari forradalomhoz köthető	B), C)
II. ipari forradalomhoz köthető	A), D), E)

b) Személy: Henry Ford (elfogadható még: Galambos József) (0,5 pont)

Eljárás: Futószalagos termelés (más, hasonló értelmű válasz is elfogadható) (0,5 pont)

c) Angliában már a XVI-XVII. században megindult a tőkés átalakulás, a bekerítések miatt a földek többsége a nagybirtokosok kezére került. A földjét vesztett parasztság kénytelen volt a városokba költözve ipari munkásnak állni. Az új termelési módoknak és gépeknek köszönhetően kevesebb munkaerőre volt szükség a mezőgazdaságban. (Más, hasonló tartalmú válasz is elfogadható, amely tartalmazza a parasztság földjének elvesztését, és a kisebb munkaerőigényt az agrárszektorban) (1 pont)

d) Az ipari forradalom vívmányainak köszönhetően javult a táplálkozás, a higiéniai viszonyok, fejlődött az orvostudomány. A kisebb gyermekhalandóság miatt, illetve a városiasodás miatt aztán a születésszám is csökkenni kezdett. (Más hasonló tartalmú válasz is elfogadható, ha megemlíti a halandóság csökkenésének, illetve később a születésszám csökkenésének is egy-egy okát) (1 pont, ha mindkettő tartalmi elem szerepel, 0,5, ha csak az egyik)

e) A bérmunkások sanyarú körülményeik elleni tiltakozásának kezdetleges formája volt. A munkások a gépeket tették felelőssé munkájuk elvesztéséért. (Más, hasonló tartalmú válasz is elfogadható) (0,5 pont)

f) Minden helyesen beírt betűjelért 0,5 pont, (összesen max. 2 pont)

Mozgalom neve	Forrás betűjele
chartizmus	B)
utópista szocializmus	C)

klasszikus marxizmus	D)
szociáldemokrácia	A)

9. A feladat a dualizmus korabeli társadalomhoz kapcsolódik

a) 2; 3; 3; 2 (elemenként 0,5 pont)

b) Apponyi Albert (1 pont)

c) A megfogalmazásnál rengeteg válasz helyes lehet:

- A 19. században a nacionalizmus rendkívül megerősödött, ezzel együtt a nemzetiségek jogi törekvései is.
- a nemzetiségek igazságtalannak érezték, hogy a kiegyezés során nem kaptak olyan jogokat, mint az osztrákok és a magyarok.
- a történelmi Magyarország területén még a dualizmus utolsó éveiben is csak 55 százalék körül volt a magyarok aránya, tehát létszámukat tekintve jelentősek voltak a nemzetiségek stb. (1 pont)

10. A feladat Budapest világvárossá fejlődéséhez kapcsolódik.

a) stílusirányzat neve: klasszicizmus (0,5 pont)

Lánchíd (0,5 pont)

b) (elemenként 0,5 pont)

Állítások	Igaz	Hamis
1875 -ben Pest Buda és Óbuda egyesítése után Budapest igazi európai nagyvárossá nőtte ki magát, amelyben nagy szerepe volt a Béccsel való versengésnek, illetve a mindenkori kormányok jelentős pénzügyi támogatásának.		X
A közlekedési hálózat robbanásszerű fejlődése jellemezte Budapestet a millennium után, melynek sarkalatos pontjai voltak a dunai átkelőhelyek bővítése és a metró vonalak építése , mely egyedülállóvá tette Budapestet a kontinensen.		X
A tervszerű városrendezésnek köszönhetően különböző városnegyedek alakultak ki. A belváros a bankvilág, a kereskedelem és a politikai élet központjává vált. Az épületek nagy része eklektikus stílusban épült.	X	
1896-ban rendezték meg Budapesten a honfoglalás 1000 éves évfordulója alkalmából a millenniumi ünnepeket, világszerte látványos külsőségek között.	X	

11. A feladat a trianoni békeszerződéssel kapcsolatos.

a) Ausztriai/ osztrák területek/ román területek/ szerb területek: vasútvonalak jelentős részének elvesztése,

Román (erdélyi)/ lengyel/ Csehszlovák területek (Felvidék): nyersanyagbázis jelentős részének elvesztése, nagy mennyiségű mezőgazdasági terület elvesztése, jelentős iparvidékek elvesztése,

Ausztriai/ osztrák területek/ román területek/ szerb (vajdasági) területek: munkaerő jelentős elvesztése (lakosság 65%-ának elvesztése), Magyarország teljes mértékben Budapest

központú ország lett, lakosság és terület csökkenése (18 millió főről 7.5 millió főre, 282 ezer km²-ről 93 ezer km²-re) *(Bármilyen hasonló válasz elfogadható) (Elemenként 0,5 pont)*
b) Sopron; „civitas fidelissima” jelentése: a leghűségesebb város *(Elemenként 1 pont)*

12.A feladat alapvető pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos.

- a)** Vagyonszerzés / nyereség elérése / profittermelés *(bármely hasonló válasz elfogadható, amely a vagyonszerzésre irányul) (0,5 pont)*
b) A vállalkozásért teljes vagyonával felel / saját vagyonával tartozik a vállalkozói kötelezettségeiért *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható) (1 pont)*
c) Tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személy *(0,5 pont)*
d) Amennyiben az egyéni vállalkozó nem rendelkezik a jogszabály által esetlegesen előírt szükséges hatósági engedéllyel *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható) (1 pont)*

13.A feladat a középkori egyetemekhez kapcsolódik. (rövid)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középkori egyetemek felépítését és működését mutatja be. Válaszában az oktatás módjára és az egyetemi autonómiára fókuszál.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli és egy térbeli vonatkozását (pl XII.-XIII. században jött létre az egyetemek többsége Európában, illetve megnevez	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja az általános és történelmi fogalmakat (pl. egyetem, fakultás, trivium, quadrivium, autonómia, pápa, stb.)	0-2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az egyetemeket négy fakultás alkotta) és erre vonatkozó érdemi megállapítást tesz (pl. a fakultások hierarchikusan rendeződtek; a hét szabad művészet az alapozást szolgálta, ennek elvégzése után lehetett tanulmányokba kezdeni a másik három fakultás egyikén; a hét szabad művészet mesterei/magisteri, a jogi, orvosi és teológiai fakultás doktori címet adott)	0-3
	F2 Rögzíti, a kép alapján az egyetemi oktatás egyik jellegzetes külsőségét (pl. főleg egyházi személyek, többségében domonkosok tanítottak <i> vagy </i> már létrejött az előadás-szeminárium felosztás az oktatásban <i> vagy </i> nők nem tanulhattak egyetemen), és tesz egy megállapítást az elveivel kapcsolatban. Pl. a skolasztika jegyében ókori szerzők műveiből tanultak <i> vagy </i> tekintélyelvű oktatás folyt, az empiria, kísérletezés még nem volt jellemző <i> vagy </i> egységes tananyag alapján, latinul folyt az oktatás.	0-3

Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	<p>A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.</p> <p>E1 Rögzíti, hogy az egyetemek a városokhoz hasonlóan vívták ki függetlenségüket és erre vonatkozó megállapítást tesz (pl. az önállóságot a helyi egyházi és világi hatalommal szemben kellett kivívni <i>vagy</i> az egyetemek alapításához pápai engedély kellett, és a pápák is küzdöttek az egyetemi autonómiáért <i>vagy</i> saját egyetemi önkormányzatot hozhattak létre, saját vezetőt választhattak);</p>	<p>0-3</p>
	<p>E2 Rögzíti, hogy az autonómia megnyilvánulása, hogy a rektort választották és tesz egy megállapítást az egyetemi önkormányzattal vagy társadalommal kapcsolatban (pl. a hallgatók és magisterek együtt alkották az egyetemi polgárságot <i>vagy</i> az egyetemi polgárookra egyetemi igazságszolgáltatás vonatkozott, ez a rektor hatáskörébe tartozott <i>vagy</i> az egyházmegye fizette a tanárokat és támogatta a szegényebb hallgatókat is).</p>	<p>0-3</p>
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>20</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>10</p>

14.A feladat a két világháború közötti egyetemes történelemmel kapcsolatos. (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a New Dealre összpontosít, ismerteti a válságkezelő program fő elemeit, bemutatja a világgazdasági válságot, vázolja a New Deal társadalmi, politikai, gazdasági hatásait. A válasz bemutatja az intézkedések okait, rámutat a fontosabb következményekre. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a New Deal az Amerika Egyesült Államokhoz köthető, illetve, hogy a nagy gazdasági válság 1929-ben, New Yorkból indult el és 1933-ig tartott.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat (pl. válság, bank, ipar, mezőgazdaság, gazdaságpolitika, túltermelés, tőzsde, New Deal, munkanélküliség, tőzsdekrach, bankzárlat, inflációs politika)	0-2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a válság leküzdésében Roosevelttel amerikai elnök fontos szerepet játszott, és megállapítja, hogy a gazdaságpolitikai bizalom helyreállítása a válságkezelő program része volt.	0-3
	F2 Rögzíti, hogy az intézkedések elérték a kívánt célt, hiszen a munkanélküliségi ráta visszacsökkent a kiindulási állapotra a gazdaság újbóli beindításának köszönhetően. Megállapítja, hogy a Keynes-i elmélet, miszerint nem visszafogni, hanem beindítani kell a termelést, így munkát teremteni az embereknek, sikeres volt (ezt állami infrastrukturális beruházásokkal tudták megvalósítani, tehát nem a fizikai termelést serkentették).	0-3
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a világgazdasági válság pénzügyi válsággal indult, majd túltermelési válsággá vált, és megállapítja, hogy a válság az állami beavatkozások következtében szűnt meg (állam lépett fel megrendelőként, infrastrukturális beruházások, így teremtett munkát a túltermelés fokozása nélkül). / Rögzít különböző intézkedéseket (pl. bankzárlat, aranykivitel megtiltása, inflációs politika, polgári tartalékhadtest felállítása), és megállapítja ezen intézkedések miként segítettek a válság kezelésében.	0-3

	<p>E2 Rögzíti, hogy a válságkezelésben gazdasági és politikai módszerek egyaránt szerepet játszottak, és megállapítja, hogy a bizalom helyreállításával sikerült a demokratikus kereteket is megerősíteni az Egyesült Államokban. / Rögzíti, hogy a New Deal elfogadtatásában, a válság leküzdésében a politikai kommunikáció is nagy szerepet játszott (pl.: Kandalló előtti beszélgetések), majd megállapítja, hogy a válság európai interpretációja egyes országokban diktatúra kifejlődéséhez vezetett vagy megállapítja, hogy ez a korszak technikai lehetőségeivel szorosan összefüggött (rádió).</p>	<p>0-3</p>
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>20</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>10</p>

15. A feladat a magyarországi reformációhoz kapcsolódik. (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően feltárja a reformáció terjedésének okait a három részre szakadt Magyarországon, illetve kitér az ellenreformáció szerepére.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a reformáció főleg Erdélyben töltött be fontos szerepet, míg az ellenreformáció a Királyi Magyarországon volt jelentős.	0-2
	T2 Rögzíti, hogy a reformáció és ellenreformáció a 16-17. században kezdett el terjedni a Kárpát-medencében, vagy konkrét eseményhez köti (1568-as tordai országgyűlés)	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl. vallás, egyház, nemzetiség, király, ország, országgyűlés stb.)	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket, (pl. vallásszabadság, vallásbéke, bevett vallás, ellenreformáció, hitvita, reformáció, stb.)	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Erdélyben három rendi nemzet élt (magyar, székely, szász). Megállapítja, hogy Erdély etnikumai közigazgatásilag is elkülönültek, valamint következtetést tesz, hogy a reformáció irányzatai is nemzetiségenként terjedtek el.	0-3
	F2 Rögzíti, hogy számos nyomda nyílt a Királyi Magyarországon és az Erdély Fejedelemség területén. Megállapítja, hogy a könyvnyomtatás nagyban hozzájárult a reformáció terjedéséhez, valamint megállapítja, hogy a magyar művelődésben is fontos szerepe volt.	0-3
	F3 Rögzíti, hogy Erdélyben népszerű protestáns irányzat volt az antitrinitárius/unitárius vallás. Megállapítja, hogy Dávid Ferencnek köszönhetően nagy arányban terjedt el Erdélyben, valamint megállapítja, hogy főleg a székelyek vették fel ezt a vallást.	0-3
	F4 Rögzíti, hogy 1568-ban, a tordai országgyűlésen bevett vallássá tették a katolikus vallás mellett a református, az evangélikus és az unitárius irányzatokat. Megállapítást tesz, hogy ezen irányzatokat azért fogadták el, mert a rendi nemzetek körében terjedtek el, valamint megállapítja, hogy abból kifolyólag, hogy a románok nem tartoztak bel a rendi nemzetekbe, ezért az ortodox vallás szabad gyakorlását nem mondták ki, de megtűrték.	0-3

Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a magyarság körében a protestantizmus fontos üzenettel bírt. Megállapítja, hogy a zsarnokölési elméletre hivatkozva a magyar nemesek indokot találtak a Habsburg-ház uralma ellen, valamint megállapítja, hogy a főnemesek megtartották katolikus hitüket, hiszen ők voltak az a társadalmi réteg, akik közel álltak a Habsburg-házhoz.	0-3
	E2 Rögzíti, hogy a reformáció terjedése Erdélyben főleg etnikumok mentén ment végbe. Megállapítja, hogy a földrajzi megosztottság hozzájárult az egyes protestáns irányzatok terjedéséhez. Következtetéseket tesz, hogy az unitárius vallás János Zsigmond fejedelem által vált népszerűvé az országban, ezáltal Erdély lett az egyetlen ország Európában, ahol nem üldözték az irányzatot (Lengyelo. mellett).	0-3
	E3 Rögzíti, hogy az erősen katolikus Habsburgok üldözték a protestánsokat a Királyi Magyarország területén. Megállapítja, hogy Pázmány Péternek köszönhetően sikeres volt az ellenreformáció mozgalom az országrészen, valamint kitér arra, hogy a főnemesség az udvarral való jó kapcsolat érdekében megtartották a katolikus vallást, míg a köznemesek nagy része áttért a református vallásra.	0-3
	E4 Egyéb észrevételeivel rögzíti, hogy a három részre szakadt országban a reformációnak politikai jelentősége volt. Megállapítja, hogy a tizenöt és a harminc éves háborúba a protestantizmus ürügyet szolgáltat a csatlakozásra, valamint megállapítja, hogy a Hódoltság területét a reformáció kevésbé érintette.	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16.A feladat a dualizmus korabeli Magyarországhoz kapcsolódik. (hosszú)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a zsidóság szerepéről ír a dualizmus időszakában, valamint kitér az integrációs és asszimilációs törekvéseikre, illetve a források felhasználásával lényegi összefüggéseket állapít meg. Válaszában jellemzi a magyar tőkés gazdaság fejlődését, majd összegzi és értékeli benne a zsidók szerepét.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a korszak térbeliségét: Kárpát-medence, vagy Osztrák-Magyar Monarchia, azon belül Magyarország.	0-2
	T2 Rögzíti a korszak időbeliségét (19. század második fele, 20. század eleje) vagy pontos eseményekhez köti (kiegyezési törvény 1867-ben, vagy zsidó emancipációs törvény 1895-ben).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl. törvény, kereskedelem, vallás, gazdaság stb.)	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket, (pl. emancipáció, tőkebefektetés, kapitalizmus, integráció, asszimiláció, torlódó társadalom stb.)	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a kiegyezési törvény vallásszabadságot teremtett. Megállapítja, hogy az egyenlő jogok által befektethettek különböző iparágakba, mellyel elindulhatott Magyarország ipari felzárkózása, valamint kitér rá, hogy megkezdődhetett a zsidóság integrációja a magyar társadalomba.	0-3
	F2 Rögzíti, hogy a kiegyezés nagyban hozzájárult a polgárosodás folyamatához. Megállapítja, hogy a vagyonos zsidóság integrációját segítette a magyar társadalom hasonló szerkezete, illetve következtetést tesz, hogy a későbbi asszimilációt is nagyban elősegíti a polgárosodás.	0-3
	F3 Rögzíti, hogy a dualizmus idején fejlődésnek indult a nehézipar, mely hozzájárult a magyar gazdaság fejlődéséhez. Megállapítja, hogy nagy arányban fektették be tőkéjüket zsidók az iparba, valamint következtetést tesz, hogy a tőkebefektetések hozzájárultak az ország modernizálásához.	0-3
	F4 Rögzíti, hogy a zsidók keresztény hitre való áttérés által érvényesülhettek a politikai életben. Megállapítja, hogy ugyan nem volt elvárás, az integrációt nagyban segítette a keresztény vallásra való váltás, valamint kitér rá, hogy sokan úgy érezték, hogy akkor válhattak a magyar nemzet részévé, ha keresztény hitre térnek át, ezzel asszimilálódni tudtak a magyarsághoz.	0-3

Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a kiegyezési törvény megteremtette azokat a jogi és gazdasági feltételeket, mellyel megkezdődhetett Magyarország felzárkózása Nyugat-Európához. Megállapítja, hogy a kiegyezést követően a magyar arisztokraták és a zsidók fektettek be legnagyobb arányban az iparba, mely elindította Magyarországot a tőkés társadalmi fejlődés útján. Megállapítja, hogy a zsidóknak csak gazdasági jelentőségük volt, a politikai életbe nem szóltak bele.	0-3
	E2 Rögzíti, hogy a zsidó tőkéseknek nagy szerepük volt a bankrendszer és a kereskedelem fejlődésében is. Megállapítja, hogy a századfordulóra a zsidók nagy része a városokba költözött, mely hozzájárult a nagypolgári réteg kialakulásához. Megállapítja, hogy a zsidók között magas volt az iskolázottak aránya, ezért magas volt a számuk az értelmiségi pályákon, mely elősegítette társadalmi integrációjukat.	0-3
	E3 Rögzíti, hogy a zsidók asszimilálódtak a legnagyobb arányban a nemzetiségek közül. Megállapítja, hogy az értelmiségi pályákon nagy arányban helyezkedtek el zsidók, akik nagy szerepet játszottak a polgári társadalom fejlődésében. Megállapítja, hogy a politikai pályán előnyös volt keresztény vallásúnak lenni, ezért nagy arányban tértek át az izraelita hitről.	0-3
	E4 Egyéb észrevételeivel rögzíti, és megállapítja, hogy a zsidók asszimilációja nem volt teljeskörű, és az I. világháború után előtérbe kerül az antiszemitizmus, mely a Horthy-korszakban fog kiteljesedni.	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17.A feladat a középkori Magyar Királtsággal kapcsolatos. (komplex-korokon átívelő)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló a 11-13. század között Magyar Királyságban zajló demográfiai változásokat mutatja be a megadott szempontok szerint A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgáló az állításait a források és saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Azonosítja az elemzendő események, jelenségek korát: Rögzíti az Aranybulla (1222) kiadásának és a tatárjárásnak (1241-1242) a dátumát.	0-2
	T2 Rögzíti az elemzendő események és jelenségek térbeli vonatkozását: Magyar Királyság. Megfelelően helyezi el az említendő nemzetiségeket tájegységek szerint.	0-2
	T3 Helyesen értékeli a téma tér- és időbeli vonatkozásait.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. nemzetiség, etnikum, betelepítés)	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. hospes, kiváltságlevél)	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 A forrás alapján rögzíti, hogy Szent István támogatta a soknemzetiségű ország létrehozását, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl: Már Szent István korában elkezdődött a környező népek (pl. németek) betelepítése; a német és zsidó hospesek betelepítése indította el a városfejlődést az országban	0-3
	F2 Az első forrás alapján rögzíti, hogy II. András korában zsidók és izraeliták nem viselhettek a királyi bérleti rendszerhez tartozó tisztséget, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl: A korban nagy volt az idegenellenesség, mert II. András a merániaiakat támogatta birtokadományokkal. A szóban forgó okirat az Aranybulla; a Német Lovagrend érkezése miatt szintén konfliktusok alakultak ki az országban.	0-3
	F3 A források alapján rögzíti, hogy II. András az Andrianumban kiváltságot ad a szászoknak, és megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl.: a dél-erdélyi szászok területi és szervezeti autonómiát is kaptak; a szászok a Német Lovagrend érkezése miatt fordultak a magyar királyhoz.	0-3
	F4 A forrás alapján rögzíti, hogy a kunok vezérért, Köttönyt megölték a magyarok, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl.: Köttöny gyanús volt a magyar főuraknak, azt hitték, összejátszik a tatárokkal; a kunok a tatárjárás előtt pár évvel nyertek bebocsátást az országba, de azonnal konfliktusba keveredtek a magyarokkal nomád és pogány életmódjuk miatt.	0-3

	F5 Rögzíti a forrás alapján, hogy a tatárjárás hatására a magyar királyság népessége jelentősen csökkent, azonban IV. Béla politikájának hatására a század végére a népesség ismét gyarapodni kezdett, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl.: a belső népességmozgás hatására újra lakott lett az ország belső része; jászokat és kunokat telepített az ország belső területeire.	0-3
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Szent László, Szent István, és Könyves Kálmán is támogatta a betelepítéseket, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl: a városok létrejötte összefüggött a XII. századi betelepítésekkel; a betelepült hospesek rengeteg kiváltságot kaptak, főleg a városokban; a német területeken a városfejlődés előrébb járt, mint a Magyar Királyságban, ezért a német hospesek adtak mintát a magyar városjognak; a XII. században települtek be keletről a besenyők, akik határvédő feladatot láttak el; a nyugatról érkező hospesek új, a Magyar Királyságban eddig ismeretlen technikai vívmányokat honosítottak meg az országban.	0-3
	E2 Rögzíti, hogy II. András kapcsolata a nemzetiségekkel kevésbé volt kiegyensúlyozott, mint az eddigi uralkodóké, és helyes megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl.: az uralkodó feleségével, Gertrúddal együtt jöttek be az országba a merániaiak; a Német Lovagrend behívására védelmi célból volt szükség, de annyi kiváltságot kaptak (adómentesség, szabad vásártartás, saját bíró), hogy a főurak fellázadtak ez ellen; II. András birtokadományozó politikát folytatott, amiből eleinte a merániaiak profitáltak a legjobban; a főurak kikényszerítették az Aranybulla kiadását az uralkodótól, hogy vessen véget a birtokadományozásnak, érvényesíthessék jogaikat.	0-3
	E3 Rögzíti, hogy a kunok Kötöny halála után elhagyták az országot, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl: IV. Béla csak saját katonai erejére támaszkodhatott a tatárok elleni harcban; a tatárjárás után IV. Béla katonai célból visszahívta a kunokat, akik nomád típusú könnyűlovas haderőt képeztek.	0-3
	E4 Rögzíti, hogy a tatárjárás következtében az ország lakosságának jelentős részét elvesztette, és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban, pl: IV. Béla kiváltságot adott azoknak, akik a belső, lakatlanná vált területekre települtek; IV. Béla kunok mellett a jászokat is behívta az országba, és letelepítette őket az Alföldön (jászság, kunság).	0-3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényező(k) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A feladat a gyarmatosítások hullámaira vonatkozik (komplex – összehasonlító)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a gyarmatosítás két nagyobb hullámát hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a források és saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a gyarmatosítás első nagy hulláma – amelyet nagy földrajzi felfedezésnek is hívnak – a XV-XVI. században zajlott.	0-2
	T2 Rögzíti, hogy a gyarmatosítás következő nagy hulláma a XVIII-XIX. században zajlott, az ipari forradalmakat követően.	0-2
	T3 Rögzít a gyarmatosítás első hullámával kapcsolatosan legalább két térbeli elemet (pl. az amerikai kontinensen zajlott, mai Mexikó és más latin-amerikai országok területeit foglalták a spanyol és portugál hódítók, a mai Egyesült Államok területét foglalták el az angolok és franciák).	0-2
	T4 Rögzít a gyarmatosítás második hullámával kapcsolatosan legalább két térbeli elemet (pl. Afrika és Ázsia kontinensein zajlott elsődlegesen, az angolok gyarmatosították Indiát és Afrikát is észak-déli vonalban gyarmatosították, franciák Afrika nyugati-keleti gyarmatosítását tűzték ki egyik céljukként, Ázsiában India mellett Kína került a gyarmatosítók figyelmének középpontjába).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. hódítás, gyarmat, anyaország, érdekszféra, kizsákmányolás)	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. őslakos, ültetvény, konkvisztádor, imperializmus, piac, „hajsza Afrikáért”)	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az első ábra lényegét (pl. a gyarmatosítások következtében az amerikai őslakosok száma jelentősen csökkent, a gyarmatosítás első hulláma a mai Latin-Amerika területén zajlott), rögzíti a táblázat lényegét (pl. az indiai lakosok száma jelentősen megnőtt az angol gyarmatosítás alatt, a XIX. századi gyarmatosítás egyik legfontosabb területe volt India) és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első gyarmatosítási hullámban a gyarmatosított országok leigázása volt az egyik elsődleges cél, míg a másodikban egy új piacként tekintettek a meghódított országokra; az első gyarmatosítás során mindent igyekeztek kizsákmányolni az országok, míg a második hullámban gyakori volt, hogy a fejlettebb technológiákat meghonosították, ami segített az életszínvonal növelésében).	0-4

	<p>F2 Rögzíti az első forrás lényegét (pl. az első gyarmatosítási hullámban a spanyolok és portugálok felosztották egymás között a hódítandó területeket a tordesillas-i, valamint zaragozai szerződésekben), rögzíti a második forrás lényegét (pl. a második gyarmatosítási hullámban több konfliktus alakult ki a nagyhatalmak között, azonban többségét békés úton tudták rendezni) és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a két gyarmatosítási hullámban azonos, hogy a fő hatalmak szerződések keretében felosztották a gyarmatosítandó területeket; a második hullámban több konfliktus alakult ki a hódító nagyhatalmak között; az első hullámban jóval kevesebb hatalom vett részt, így ott kevesebb ország között alakult ki a verseny ellentétben a második hullámmal).</p>	<p>0-4</p>
	<p>F3 Rögzíti az harmadik forrás lényegét (pl. a törökök elfoglalták Konstantinápolyt és hatalmas befolyást szereztek a Földközi-tenger térségében) és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban (pl. ez ösztönözte az itáliai kereskedőket arra, hogy új kereskedelmi útvonalakat keressenek). Rögzíti a negyedik forrás lényegét (pl. a britek felsőbbrendűnek tartották magukat) és lényegi megállapítást tesz ezzel kapcsolatban (pl. a brit gyarmatosítók számára a brit felsőbbrendűség ideológiája biztosított ürügyet a gyarmatosításhoz, ezzel próbálták a szimpla gazdasági érdekét a terjeszkedésnek leplezni).</p>	<p>0-4</p>
<p>Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás</p>	<p>E1 Rögzíti, hogy a két gyarmatosítási hullám eltérő a résztvevő országok és gyarmatosított területek tekintetében és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első gyarmatosítási hullámban a spanyolok és a portugálok voltak a fő hódítók és a hódítások elsődlegesen a mai Latin-Amerika területén történtek. Ezzel szemben a második gyarmatosítási hullámban Anglia és Franciaország voltak a fő gyarmatosító országok. A gyarmatosítás elsődleges iránya pedig az ázsiai és az afrikai kontinensek voltak).</p>	<p>0-4</p>
	<p>E2 Rögzíti, hogy a két gyarmatosítási hullámban eltérő volt az országok közötti kapcsolat és vetélkedés. Ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első gyarmatosítási hullám fő hódítói, a spanyolok és a portugálok két megállapodásban is rögzítették, hogy melyik területeken melyik hatalmak hódíthattak. Ezzel szemben a második hullámban legaktívabb országok, Anglia és Franciaország, között volt inkább területi viták alakultak ki, amelyek közül is kiemelkedő a fashodai incidens).</p>	<p>0-4</p>

	<p>E3 Rögzíti, hogy a két gyarmatosítási hullámok más-más okok váltották ki és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. az első gyarmatosítási hullámot megelőzően Európa nemesfém és egyéb erőforrások hiányával küzdött, így szükséges volt olyan területeket találni, ahonnan lehetett azt pótolni. Ezzel szemben, a második gyarmatosítási hullámban résztvevő nagyhatalmak egy nagy iparosodáson mentek át, aminek keretében olyan gazdasági fejlődés alakult ki, hogy nagyon nagy mennyiségű árut tudtak termelni, amit a saját piacukon túl igyekeztek más piacokon is értékesíteni).</p>	<p>0-4</p>
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.</p>	<p>0-4</p>
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>44</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>22</p>